

ПЪРВА ГЛАВА

В която Лукан настъпва принц Лимон

Лукчо беше син на Лукан и имаше седем братя и сестри: Лукчо, Лучка, Луканчо и така нататък – все с имена, подходящи за едно почтено лучено семейство. Трябва веднага да ви кажа, че това бяха добри, но твърде нещастни хора. Какво искате, щом някой се роди лук, често си има работа със сълзи.

Лукан живееше с децата си в една дървена барака, малко по-голяма от щайга за зеленчук. Богаташите, които минаваха покрай тях, извърщаха носове с погнуса.

– Боже мой, как мирише на лук! – казваха те и подвикваха на кочияша да кара по-бързо.

Един път из тези места трябваше да мине и владетелят принц Лимон. Придворните се безпокояха за неговия нос.

– Какво ще каже Негово височество, когато усети миризмата на бедняците?

– Бихме могли да ги парфюмираме – подсказа главният церемониалмайстор.

Веднага една дузина лимончета бяха изпратени, за да парфюмират бедняците. Те оставиха вкъщи сабите и оръжието си и помъкнаха варели и пръскачки. Варелите бяха пълни с одеколон, парфюм от теменужки и българска розова вода, най-хубавата в света.

Лукан, децата му и неговите роднини бяха изведени от бараките и наредени покрай стените. Напръскаха ги така добре, че Лукчо съвсем настина.

Изведнъж засвири тръба и владетелят пристигна, следван от свита лимони и лимончета. Принц Лимон беше облечен в жълто от главата до петите. Носеше жълта шапка, на която имаше златно звънче. Лимоните от свитата пък имаха сребърни звънчета, а лимончетата от по-долен разред – пиринчени. Чуваше се такова дрънчене, че хората се стичаха, като мислеха, че пристига цирк.

Лукан и Лукчо бяха в първата редица и хората зад тях ги блъскаха и ръгаха в гърба.

За да си отвори място, бедният старец започна да вика:

– Назад! Назад!

Принц Лимон го чу и кипна.

Той се спря пред Лукан, тропна с кривото си краче и строго му се скара:

– Какво сте се развикали „Назад! Назад!“? Не ви ли ха-

ресва, че моите верни поданици се блъскат, за да ме видят?

– Ваше Височество – му пошепна главният церемониалмайстор, – този човек ми се вижда опасен смутител на реда. Няма да е зле да го поставим под наблюдение.

Веднага един стражар почна да следи Лукан със специален далекоглед за следене на смутителите на реда. Всеки стражар имаше по един такъв далекоглед.

Горкият Лукан позеленя от страх.

– Ваше Величество – се опита да каже той, – блъскат ме!

– И добре правят! – изрева принц Лимон. – Така трябва!

Тогавя главният церемониалмайстор се обърна към тълпата и каза:

– Любими поданици, Негово височество ви благодари за вашата привързаност и за блъскането. Блъскайте се, граждани, блъскайте се по-силно!

– Но те ще се стоварят върху вас! – опита се да каже Лукчо.

Веднага един стражар почна да следи и него с далекогледа си. Тогавя Лукчо се измъкна, като се провря между краката на гражданите.

Отначало гражданите не се блъскаха много, за да не се контузят, но главният церемониалмайстор хвърляше към тях такива страшни погледи, че тълпата започна да се вълнува като вряща вода в казан. Блъсканицата се засили толкова, че Лукан стъпи право върху краката на принц Лимон. Негово височество, който имаше мазоли, видя всичките звезди на небесния свод без помощта на придворния астроном. Десет лимончета от долен чин се хвърлиха веднага върху нещастния Лукан и му поставиха белезници.

– Лукчо! Лукчо! – викаше старецът, докато го отвеждаха.

В тая минута Лукчо бе далече, но тълпата около него знаеше вече всичко. Дори, както бива в такива случаи, знаеше и нещо повече.

– Добре че го арестуваха, искаше да намушка с нож Негово височество.

– Какво ще ми разправяте, той имаше картечница в малкия си джоб.

– В малкия си джоб ли? Хайде де, това не е възможно!

– Нима не чухте гърмежите?

Всъщност гърмежите бяха от ракетите в чест на принц Лимон, но хората се изплашиха толкова много, че се разбягаха кой накъдето види, понеже се страхуваха от лимончетата.

Лукчо искаше да каже на хората, че в джоба на баща му има само една угарка от евтина тосканска пура, но после реши, че ще е по-добре да мълчи. Бедният Лукчо! Той като че ли започна да недовижда с дясното си око. Оказа се, че там имаше една сълзичка, която искаше да се търкулне на всяка цена.

– Глупачка! – каза ѝ Лукчо, като стисна зъби, за да си даде смелост.

Сълзичката се уплаши, обърна се кръгом и не се показва повече.

Накратко казано, Лукан беше осъден на доживотен затвор. Нещо повече, той трябваше да остане в затвора и след смъртта си, защото в затвора на принц Лимон имаше и гробище.

Лукчо отиде да го навести и го прегърна.

– Бедни ми татко! Затвориха те като престъпник заедно с най-лошите разбойници.

– Сине мой, ти нищо не разбираш – каза Лукан нежно. – В затвора днес лежат най-добрите хора.

– А какво лошо са направили?

– Нищо лошо. Затова са в затвора. Принц Лимон не харесва добрите хора.

Лукчо се замисли за миг и му се стори, че е разбрал.

– Тогава чест ли е за един човек да стои в затвора?

– Понякога да. Затворите са за крадците и убийците, но откакто управлява принц Лимон, убийците и крадците са в неговата свита, а в затвора отиват добрите граждани.

– Аз искам да стана добър гражданин – реши Лукчо, – но не искам да попадна в затвора. Ще дойда тук и ще освободя всички ви.

– Не си въобразявай много – се усмихна клетият старец, – няма да бъде толкова лесно.

В този момент дойде Лимона тъмничар и ги предупреди, че времето за свиждане е изтекло.

– Лукчо – каза тогава бедният затворник, – ти си вече голям и можеш да се грижиш за себе си. За майка ти и за братчетата ти ще се грижи чичо ти Лук. Стегни се за път и тръгни по света да се учиш.

– Но аз нямам книги, а нямам и пари, за да си купя.

– Няма значение, ще изучаваш само един предмет – негодниците. Щом срещнеш някой насилник, спри се и го изучи добре.

– А после какво ще правя?

– Когато му дойде времето, сам ще се сетиш.

– Хайде, хайде – изръмжа Лимона тъмничар, – стига

сте дрънкали. А ти, сополанко, не се навъртай наоколо, за да не влезеш и ти в дранголника.

Лукчо искаше да му отговори както трябва, но реши, че няма смисъл да се остави да го затворят, преди да се е заловил за работа.

Той прегърна баща си и избяга.

Същия ден Лукчо заведе майка си и братчетата си при чичо Лук. Чичо Лук беше добър човек, малко пощастлив от другите, понеже работеше – беше портиер. Лукчо нарами вързопчето си и тръгна на път.

Хвана първия път, който му се изпречи. И не сбърка, защото след два часа стигна до едно селце сред полето. Името на селцето не беше написано на първата къща, пък и тя не приличаше на къща, а на колибка, в която едва би се побрало едно малко куче. През прозореца надничаше някакво старче с червеникава брада, което гледаше тъжно и оплакваше нещастната си съдба.

ВТОРА ГЛАВА

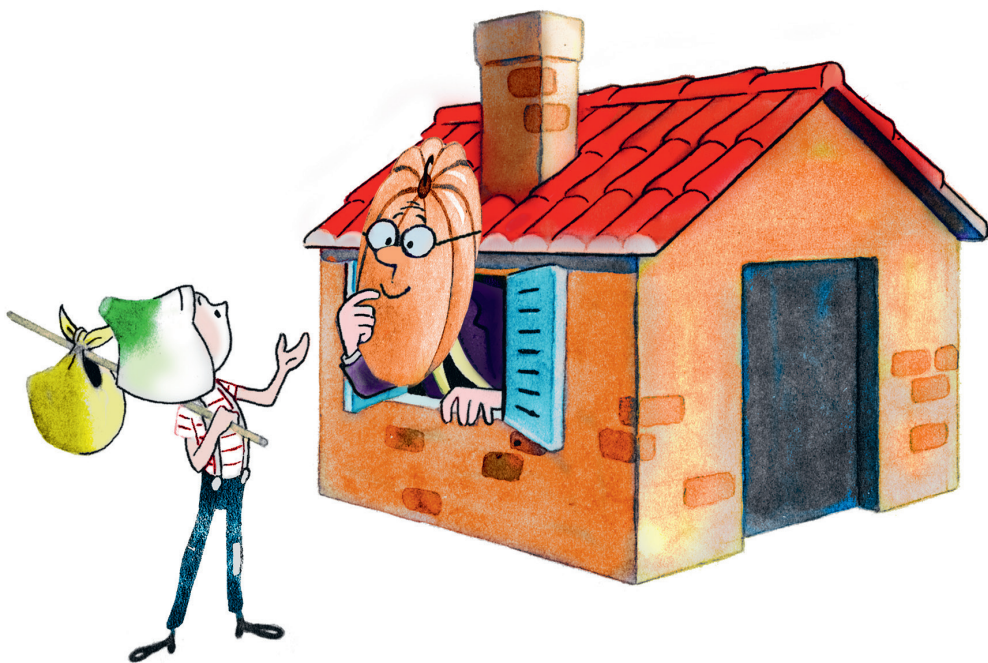
Как Лукчо накара дон Домат да плаче за първи път

– Хей, вие – запита Лукчо, – отде ви хрумна да се за-
врите тука? Чудя се как ще излезете...

– Лесно – отговори старчето, – трудното е да влезеш.
Млади момко, бих ви поканил с удоволствие на чаша
бира. Но вътре двамина не можем се побра, а пък и да си
призная, нямам и бира.

– Все ми е едно – каза Лукчо, – не съм жаден. Това
ли е вашата къща?

– Да – отговори старчето, което се казваше чичо

Тиквичка, – малка е, но когато не духа вятър, върши работа.

Чичо Тиквичка беше завършил тъкмо предишния ден своята къщичка.

Трябва да знаете, че още от малък чичо Тиквичка беше решил да си направи къща и всяка година купуваше по една тухла.

За нещастие обаче, той не знаеше да смята и затова от време на време молеше майстор Гроздан – обушаря, да му преброи тухлите.

– Чакай да видим – казваше майстор Гроздан, като се почесваше с шилото. – Шест по седем – четиридесет и две... свалям девет, значи всичко са седемнадесет.

– Ще стигнат ли за една къща?

– Мисля, че няма да стигнат.

– Тогава?

– Какво да ти кажа? Щом не ти стигат за къща, направи си пейка.

– Не ми трябва пейка. Пейки има в парковете, а когато са заети, мога да стоя и прав.

Майстор Гроздан се почеса по главата с шилото, отначало зад дясното ухо, после зад лявото, и влезе в обушарницата си.

Чичо Тиквичка реши да работи повече и да яде по-малко.

Така всяка година спестяваше пари за три тухли, а понякога и за пет.

Беше заприличал на кибритена клечка, но купчината тухли растеше.

Хората казваха:

– Погледнете Тиквичка, като че ли вади тухлите от корема си. Всеки път, когато купчината порасне с една тухла, Тиквичка отслабва с един килограм.

Когато Тиквичка почувства, че е остарял и не може повече да работи, извика отново майстор Гроздан и му каза:

– Моля ви се, пребройте пак тухлите.

Майстор Гроздан взе шилото, за да се почеше по главата, погледна към купчината тухли и отсече:

– Шест по седем – четиридесет и две... сваляме девет... значи всичко са сто и осемнадесет.

– Ще стигнат ли за къщата?

– Няма да стигнат.

– Тогава?

– Какво да ти кажа. Направи си кокошарник!

– Но аз нямам кокошки.

– Сложи в него някоя котка. Котките са полезни, понеже ловят мишки.

– Това е вярно, но аз нямам котка, а нямам и мишки.

– Просто не знам какво да ти кажа – изпухтя майстор Гроздан, като се чешеше яростно с шилото, – сто и осемнадесет са сто и осемнадесет, не е ли така?

– Щом го казва човек като вас, който знае да смята, сигурно е така.

Чичо Тиквичка въздъхна, после въздъхна още веднъж. И като видя, че с въздишки тухлите не се увеличават, почна да строи.

„Ще си направя една малка къща – си мислеше Тиквичка, докато работеше. – Не ми трябва дворец, пък и аз съм нисичък. А пък ако тухлите не ми стигнат, ще използвам няколко парчета картон.“

Чичо Тиквичка работеше съвсем бавно от страх да не изразходва бързо тухлите. Поставяше ги внимателно една върху друга, като че бяха от стъкло. А познаваше така добре тухлите си!

– Ето – казваше той, вземайки една тухла, милвайки я като котенце, – парите за тази тухла спестих преди десет години по Коледа. Купих я на пазара с парите, с които щях да си купя петел. Но нищо, ще ям петел, след като си построя къщата.

При всяка тухла чичо Тиквичка въздишаше дълбоко, дълбоко.

Но когато изразходва всички тухли, му останаха още много въздишки, а къщата беше малка като гълъбарник.

„Ако бях гълъб – мислеше бедният Тиквичка, – щеше да ми е много удобно.“

А когато се опита да влезе, блъсна покрива с коляното си и за малко да събори цялата колиба.

„Остарявам и ставам разсеян, трябва да внимавам повече“ – си помисли той.

Тиквичка коленичи пред вратата, запълзя на лакти и колена и като въздишаше, влезе в къщичката си. Нещастията започнаха едва след като влезе: ако рече да се изправи, щеше да събори покрива, а не можеше и да се изтегне, защото къщата беше тясна и къса. А краката? Преди всичко трябваше да си прибере краката, за да не се мокрят, когато вали.

– Доколкото виждам – заключи Тиквичка, – не ми остава друго, освен да седна.

Така и направи. Седна и въздъхна.

Така си седеше сред къщата, като въздишаше пред-

пазливо, а в рамката на прозореца лицето му сякаш беше портретът на самата тъга.

– Как се чувствате? – попита го майстор Гроздан, който беше излязъл пред вратата на обушарницата си и наблюдаваше с любопитство.

– Благодаря, добре – отговори учтиво Тиквичка.

– Не ви ли е малко тясна в рамената?

– Не, добре ми е.

Майстор Гроздан се почеса както обикновено по главата и измърмори нещо, но не се разбра какво. Между това отвсякъде се трупаха любопитни да видят къщичката на Тиквичка.

Дойдоха и група деца и най-малкото от тях скочи върху покрива на къщичката и започна да подскача и да пее:

*Чичо Тиквичка си има
една къщичка любима,
краката му в антрето,
ръцете му в мазето,
тялото в столовата,
а в спалнята главата.*

– За бога, деца – се молеше чичо Тиквичка, – по-полека, ще ми съборите къщата!

За да ги укроти, той извади от джоба си три-четири червени и зелени бонбона, които се намираха там кой знае откога, и ги подаде на децата. Те се хвърлиха с викове и се сборичкаха при подялбата на плячката.

Оттогава, щом му останеха дребни пари, Тиквичка купуваше бонбони и ги поставяше на прозореца за де-

цата, както се оставят трохи за врабчетата. Така той се сприятели с тях.

Понякога ги пускаше да влизат на смени в къщата, а той стоеше навън и внимаваше да не правят пакости.

Докато Тиквичка разправяше всичко това на Лукчо, откъм края на селото се вдигна облак прах и веднага се чу трясък от набързо затворени врати и прозорци. Жената на майстор Гроздан спусна с гръм ролетката. Хората се заключваха вкъщи, като че ли идваше буря. Дори кокошките, котките и кучетата се разбягаха във всички посоки, като търсеха да се скрият някъде.

Лукчо не можа да разбере навреме какво става: облакът прах беше вече прекосил със страшен трясък селото и спря пред къщичката на чичо Тиквичка.

Това беше една каляска, теглена от четири коня, точно казано, от четири краставици, защото в тази страна, както вече сигурно сте разбрали, всичко живо беше в роднински връзки с някой зеленчук. От каляската изскочи една важна личност, облечена в зелено, с кръгло и червено лице, което изглеждаше, че ще се пръсне всеки миг като зрял домат.

И наистина тази личност беше дон Домат, главен управител и иконом на замъка на графините Череша. Лукчо реши, че той трябва да е много зъл човек, щом всички се разбягват при пристигането му, и за всеки случай се оттегли настрана.

Засега обаче дон Домат не правеше нищо лошо. Какво правеше? Гледаше втренчено чичо Тиквичка. Гледа-

1/2
11/11

ше го втречено и продължително, като клатеше заплашително глава, без да промълви дума.

Бедният чичо Тиквичка искаше да потъне вдън земя заедно с къщичката си.

Потта се лееше на потоци по челото му и влизаше в устата му, но той не се осмеляваше дори да вдигне ръка да се избърше. Потта беше солена и горчива.

Чичо Тиквичка затвори очи и се опита да си представи: – Ето, Домат го няма вече. Аз и моята къщичка сме като моряк и малка лодка сред Тихия океан. Морето е небесносиньо и спокойно и нежно ни люлее. Ох, как нежно ни люлее, насам-натам... насам-натам...

Какъв ти Тих океан, какъв ти Атлантически океан! – дон Домат беше хванал върха на покрива и го разтърсваше насам-натам с все сила.

Чичо Тиквичка отвори очи, когато дон Домат изрева така заплашително, че хората залостиха още по-плътно вратите и прозорците си, а който беше завъртял ключа само веднъж, го завъртя втори път.

– Крадец! – крещеше Домат. – Разбойник! Смутител на реда! Ти си построил дворец върху земята, която принадлежи на графините Череша. Ти имаш намерение да прекараш остатъка от живота си в леност, като се смееш зад гърба на две нещастни стари жени, вдовици и кръгли сирачета. Но аз ще ти дам да разбереш!

– Ваше Превъзходителство! – молеше се Тиквичка. – Уверявам ви, че самият граф Череша ми разреши да си построя къщичка на това място.

– Граф Череша почина преди тридесет години, мир на костилката му! Земята принадлежи на графините и

ти, Тиквичка, ще трябва да си обереш крушите. Това ще ти потвърди и адвокатът. Адвокате! Адвокате!

Господин Грах – адвокатът на селото – вероятно беше стоял през цялото време зад вратата на бюрото си в очакване да го повикат, защото изхвърча навън като грах от шушулката си. Винаги когато слизаше в селото, Домат викаше адвоката, за да докаже правотата си.

– Тук съм, Ваше Превъзходителство! На вашите заповеди – изфъфли Грах, като се кланяше.

Но той беше толкова дребен, че никой не забеляза поклona му. От страх да не го помислят за невъзпитан,

Грах се поклони още веднъж, и то тъй дълбоко, че се преметна.

– Кажете на този човек, че в името на закона той трябва да напусне къщата си веднага. И доведете до знанието на всички, че графините Череша имат намерение да поставят в този кучкарник едно зло куче, да плаши децата, които от известно време са станали много нахални.

– Но вижте, аз... – започна да фъфли господин Грах, позеленявайки от страх.

– Какво ще виждам! Вие адвокат ли сте или какво?

– Ваше Превъзходителство, аз съм дипломиран по гражданско, религиозно и наказателно право в Университета в Саламанка.

– Това е достатъчно. Щом сте адвокат, правото е на моя страна. Можете да си отидете.

– Да, господине! Да, господине! – и господин Грах изчезна като дим.

– Чу ли какво каза адвокатът? – попита Домат чичо Тиквичка.

– Но адвокатът нищо не каза, нищо.

– Как, ти се осмеляваш да ми възразяваш, нещастнико?

– Ваше Превъзходителство, аз не съм промълвил нито дума – измърмори Тиквичка.

– Кой проговори тогава?

Домат хвърли наоколо заплашителен поглед.

– Мошеник! Разбойник! – се чу отново.

– Кой каза това? А, навярно е онзи стар смутител на реда, майстор Гроздан – реши Домат и като се отправи

към дюкянчето на обуцаря, почука с жезъла си по ролетката и изкрещя:

– Зная, зная, майстор Гроздане, че във вашата обуцарница се говорят разни неща против мен и благородните графини Череша. Вие нямате капка уважение към двете нещастни жени вдовици и кръгли сирачета. Но ще дойде и вашият ред и тогава ще видим кой ще се смее.

– Ще дойде и твоят ред, Домате, и тогава ще се пукнеш! – каза отново гласът. И притежателят на гласа – Лукчо – се приближи спокойно с ръце в джобовете до страшния дон Домат, който дори и за миг не помисли, че не друг, а това момченце му бе казало обидните думи.

– Откъде изникна ти? Защо не си на работа?

– Аз не работя – каза Лукчо, – аз съм ученик.

– А какво учиш? Къде са книгите ти?

– Изучавам негодниците, Ваше Превъзходителство. Тъкмо сега попаднах на един и не искам да изпусна случая да го разуча добре.

– Негодник ли? Тук всички са негодници. Но ако си открил някой нов, покажи ми го.

– Разбира се, Ваше Превъзходителство – отговори Лукчо, като му намигна дяволито.

Той бръкна още по-дълбоко в левия си джоб и извади едно огледалце, с което обичаше да си играе. Застана пред муцуната на Домат и бутна огледалото под носа му.

– Ето го, Ваше Превъзходителство. Разгледайте го добре!

Домат погледна с любопитство в огледалото. Кой знае какво се надяваше да види! Но разбира се, той видя

само лицето си, огненочервено, с малки и зли очи и с уста, напомняща процепа на спестовна касичка.

Най-после разбра, че Лукчо се подиграва с него. Тогава просто побесня. Сграбчи момчето с две ръце за косата и започна да тегли.

– Ох, ох – крещеше Лукчо, без да престава да се смее. – Ваше Превъзходителство, вие имате твърде много сила за един негодник. Вие сте силен колкото цяла дружина негодници.

– Ще ти дам да разбереш – крещеше Домат и дръпна толкова силно, че отскубна от главата на Лукчо цял кичур.

А после стана каквото трябваше да стане, понеже това бе косата не на друг, а на Лукчо: след малко злият Домат усети ужасен сърбеж в очите и започна да лее сълзи като из ведро. Или по-точно, като из две ведра: сълзите течаха по бузите му като ручей. Пътят се измокри, като че ли току-що бяха минали по него чистачите със своите маркучи.

„Досега не ми се е случвало такова нещо!“ – мислеше си учуден Домат. И наистина, понеже нямаше сърце, той не беше плакал никога, а и никога не беше белил лук. Всичко това му се видя толкова чудно, че той скочи в каляската, шибна конете и се понесе с пълна скорост. Но докато препускаше, се обърна и извика:

– Тиквичка, предупреден си... А ти, хлапе, ще заплатиш скъпо за тези сълзи.

Лукчо се смееше като луд, а чичо Тиквичка бършеше потта си.

Вратите и прозорците се отвориха едни след други.

Само Грах не отвори своите. Майстор Гроздан вдигна ролетката и излезе, като се почесваше с въодушевление.

– Кълна се във всичкият канап на вселената! – викаше той. – Ето един хитрец, който можа да накара дон Домат да плаче. Откъде идваш бе, момченце?

И Лукчо трябваше да разкаже на всички патилата си, които вие вече знаете.

